

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI NADZWYCZAJNEJ**
DO ROZPATRZENIA PROJEKTÓW
USTAW DOTYCZĄCYCH STATUSU
OSOBY NAJBLIŻSZEJ W ZWIĄZKU
I UMOWY O WSPÓLNYM POŻYCIU
(NR 4)

z dnia 28 kwietnia 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących statusu osoby najbliższej w związku i umowy o wspólnym pożyciu (nr 4)

28 kwietnia 2026 r.

Komisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących statusu osoby najbliższej w związku i umowy o wspólnym pożyciu, obradująca pod przewodnictwem poseł **Urszuli Paślowskiej (PSL-TD)**, przewodniczącej Komisji, oraz **Katarzyny Ueberhan (Lewica)**, zastępcy przewodniczącej Komisji, zrealizowała następujący porządek obrad:

- **dyskusja ogólna na temat rządowego projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu (druk nr 2111).**

W posiedzeniu udział wzięli: **Katarzyna Kotula** sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, pełnomocnik rządu do spraw równości wraz ze współpracownikami, **Dawid Dobrogowski** specjalista w Centrum Obsługi Administracji Rządowej, **Dorota Bielawska** wicedyrektor Biura Ubezpieczeń Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, **Marek Kożuch** radca prawny w Departamencie Prawnym Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, **Magdalena Arendt** wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej, **Anna Matras** analityk ds. prawnych Stowarzyszenia Amnesty International, **Mateusz Feliks Trzaska** przedstawiciel Stowarzyszenia Kampania Przeciw Homofobii, **Artur Kula** adwokat, członek Komisji Praw Człowieka przy Naczelnej Radzie Adwokackiej, **Emil Koźbial** ekspert Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, **Jarosław Jagura** adwokat w Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, **Cyryl Wilczyński** przedstawiciel strony społecznej, **Krzysztof Markowski** dyrektor biura poseł Marty Stożek, **Paulina Kubik** asystentka poseł Urszuli Paślowskiej.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Bogdan Wojtów**, **Damian Norwiński**, **Paulina Przybysz** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Monika Bies-Olak**, **Magdalena Klorek** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodnicząca poseł Urszula Paślowska (PSL-TD):

Dzień dobry państwu. Otwieram posiedzenie Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących statusu osoby najbliższej związku i umowy o wspólnym pożyciu.

Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum.

Witam panie i panów posłów. Witam panią Katarzynę Kotulę, sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, pełnomocnik rządu do spraw równości. Witam panią Magdalенę Arendt, wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej oraz wszystkich gości, przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Informuję, że porządek dzisiejszego posiedzenia przewiduje dyskusję ogólną na temat rządowego projektu ustawy, przepisów wprowadzających do ustawy o statusie osoby najbliższej w związku, druk nr 2111. Przypominam, że na posiedzeniu sprzed półtora tygodnia Komisja zakończyła pracę nad pierwszym zasadniczym projektem ustawy. Wszystkie poprawki zostały rozpatrzone, ale ostateczne głosowanie przewidziane jest po zakończeniu prac nad ustawą wprowadzającą. Tak jak powiedziałam wcześniej, ma ona charakter interdyscyplinarny i nie chcemy ewentualnie zamykać drogi do poprawek nawet jeszcze do ustawy głównej i zasadniczej. Tak że dzisiejsze posiedzenie będzie polegało przede wszystkim na omówieniu projektu ustawy wprowadzającej i dyskusji w sprawach ogólnych. Poproszę panią Katarzynę Kotulę o przedstawienie projektu, zabranie głosu wprowadzającego.

Sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, pełnomocnik rządu do spraw równości Katarzyna Kotula:

Bardzo dziękuję. Droga pani przewodnicząca, drodzy państwo, strono społeczna, spotykamy się dzisiaj, żeby porozmawiać o ustawie wprowadzającej do projektu ustawy o statusie osoby najbliższej w związku i o umowie o wspólnym pożyciu. To jest oczywiście bardzo obszerny projekt, który zmienia ponad 230 przepisów w sposób dość uszeregowany. Postaram się państwu zaprezentować różne obszary zmiany i postaramy się także odpowiedzieć na wszystkie państwa pytania czy też wszystkie wątpliwości.

Ustawa wprowadzająca, która jest takim obszernym projektem, ma oczywiście na celu zachowanie spójności systemu prawnego poprzez dostosowanie obowiązujących ustaw do rozwiązań zawartych w projekcie głównej ustawy, czyli ustawy o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu. Ale także określenie, w jakim terminie zmiany te mają wejść w życie. Oczywiście zmiany zawarte w projekcie ustawy wprowadzającej są zmianami wynikowymi do rozwiązań proponowanych w projekcie ustawy głównej, przy jednoczesnym kluczowym znaczeniu dla ukształtowania instytucji umowy o wspólnym pożyciu i statusu osoby najbliższej w związku, uzyskiwanego w związku z jej zawarciem.

Podczas gdy w ustawie głównej, o której rozmawialiśmy na poprzednim posiedzeniu Komisji, określono podstawowe zasady zawarcia, a także rozwiązania umowy o wspólnym pożyciu oraz praw i obowiązków jej stron, to projekt przepisów wprowadzających szczegółowo określa konsekwencje merytoryczne i legislacyjne, jakie należy wprowadzić do innych ustaw, także ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, czyli jednej z ważniejszych ustaw dotyczących umowy o wspólnym pożyciu. Zmiany wynikowe do ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego znajdują się w ustawie wprowadzającej.

Projekt przepisów ustawy wprowadzającej określa wszystkie skutki prawne zawarcia umowy o wspólnym pożyciu zarówno w zakresie uprawnień stron, jak i skutków dla osób trzecich czy też obowiązków wynikających albo związanych z zapobieganiem konfliktów interesów.

Ponieważ jest to bardzo obszerny projekt, to postaram się państwu przedstawić te przepisy w sposób pogrupowany. Myślę, że chyba tak będzie najlepiej, że będę, może nie wszystkie, ale niektóre ustawy przywoływać, te, które są ważne dla tych zmian wynikowych i te ustawy, z których wynikają pewne uprawnienia. Nie jest możliwe oczywiście wyliczenie wszystkich tych ustaw, natomiast te pewnie najważniejsze dla państwa, także w zakresie merytorycznym, te, które wynikają też po części z ustawy głównej, te postaram się omówić.

Jeśli chodzi o projekt rządowej ustawy, o przepisy wprowadzające ustawę o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu i kwestie dotyczące chociażby prawa podatkowego, to najważniejsze ustawy, które ustawa wprowadzająca zmienia, to są oczywiście PIT, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, zryczałtowany podatek dochodowy, akcyza i opłata skarbową. W związku z tym w obszarze prawa podatkowego zmiany dotyczą chociażby wspólnego rozliczania. Wiemy, że strony będą się mogły wspólnie rozliczać, jeśli zadeklarują – i o tym była mowa przy okazji dyskusji o ustawie głównej – wspólność majątkową. Wynikiem tego będzie możliwość wspólnego rozliczania PIT. Oczywiście to jest realna oszczędność, gdy pary mają znacząco różne dochody. Mechanizm ten dotychczas rzeczywiście obowiązywał wyłącznie dla małżeństw.

Liczne zwolnienia przedmiotowe w PIT. Projekt nowelizuje 24 artykuły ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, obejmując strony umowy zwolnieniami dotąd dostępnymi tylko dla małżonków. Chodzi między innymi o świadczenia z zakładowych funduszy świadczeń socjalnych, diety, należności z tytułu zwrotu kosztów. Strony unikają opodatkowania świadczeń, które dla małżonków są od dawna zwolnione z podatku. To jest kwestia zwolnienia od podatku od spadków i darowizn. Uważamy, że jest to po części silnik tej ustawy i umowy cywilnoprawnej. Niezależnie od tego, jak bardzo ten projekt odbiega od pierwszej wersji projektu, czyli od rejestrowanych związków partnerskich, jest to zwolnienie od podatku od spadków i darowizn bardzo ważne dla tych, którzy czekają na to rozwiązanie prawne, dlatego że to jest kwestia oszczędności. Możemy sobie łatwo wyobrazić dwie osoby żyjące – i o tym mówiliśmy przy ustawie głównej – wiele lat wspólnie. Jedna z tych osób decyduje się na kredyt, na kupno na przykład mieszkania. W przypadku choroby, czy śmierci jednej z osób, osoba, która pozostaje, musi zapłacić bardzo wysoki podatek. Mówiliśmy też o tym, że w przypadku par hetero oczywiście istnieje możliwość także z powodów chociażby majątkowych zdecydowania się na małżeństwo. Dzisiaj pary jednopłciowe w Polsce, i dlatego jest to tak ważne, nie mają żadnej możliwości.

I to jest jedna z tych rzeczy, których nie da się dzisiaj uregulować żadną umową zawieraną dzisiaj u notariusza, bo takie głosy też w opinii publicznej się pojawiały. Nie, to nie jest możliwe, dlatego to jest przepis, który jest dla nas tak ważny.

Pierwsza grupa podatkowa. Nawet bez spełnienia warunków pełnego zwolnienia, partnerzy korzystają z najniższej stawki podatku od spadków i darowizn, a także ze zwolnień szczegółowych, na przykład przy nabyciu wkładu mieszkaniowego, wyposażenia mieszkania, mebli czy przedmiotów codziennego użytku. Dziecko drugiej strony objęte jest także zwolnieniem z art. 4a ustawy. Jest to jedyny przepis podatkowy uwzględniający dziecko partnera. Wiemy, że nie mamy tutaj żadnych przepisów odnoszących się ani do adopcji, ani do przysposobienia, ani nawet do pieczy bieżącej dotyczącej opiekuna faktycznego. Mówiliśmy o tym, że niestety tych przepisów nie ma. Natomiast ta zmiana pozwala uznać faktyczne więzi rodzinne między rodzicem a partnerem rodzica, mimo że projekt w żaden sposób tego przysposobienia nie dopuszcza.

Zwolnienia w zakresie podatku od czynności cywilnoprawnych. Partnerzy korzystają ze zwolnień z podatku od czynności cywilnoprawnych przewidzianych dla pierwszej grupy podatkowej, w tym oczywiście zgodnie z przepisami art. 4 pkt 10, lit. b i c ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, czyli chodzi o pożyczki do 36 120 zł w ciągu 5 lat. Ułatwia to nieformalne wsparcie finansowe pomiędzy partnerami, ale także transakcje mieszkaniowe bez specjalnej deklaracji. Są tam przepisy dotyczące akcyzy, czyli zwolnienia samochodu osobowego, a także wprowadzona nowa opłata skarbową 38 zł za zaświadczenie o statusie osoby najbliższej w związku. To jest analogia do zaświadczeń z Urzędu Skarbowego dla małżonków. Jest to opłata jednorazowa i jest ona niska.

Jeśli chodzi o zapisy dotyczące zabezpieczenia społecznego i ubezpieczenia, to co się zmienia, to jest ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, o emeryturach i rentach z FUS, o świadczeniach z ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa, o ubezpieczeniu społecznym rolników – uregulowane są kwestie KRUS-u – o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych, o pracowniczych programach emerytalnych i PPK, o świadczeniach odszkodowawczych służb mundurowych. Oczywiście renta rodzinna po zmarłym partnerze, czyli rozszerzenie katalogu członków rodziny w art. 67 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Pozostała przy życiu strona umowy zyskuje prawo do świadczenia, które dotąd było zarezerwowane głównie dla owdowiałych małżonków. Jest to istotne zabezpieczenie finansowe także na starość lub w razie choroby.

Kwestie zasiłku pogrzebowego, który został przez rząd koalicji 15 października ostatnio znacząco podniesiony. Partner trafia do art. 77 ust. 2 ustawy emerytalnej jako osoba uprawniona do pokrycia kosztów pogrzebu. Likwiduje to sytuację, w której partner organizujący pochówek nie odzyskiwał z ZUS-u środków, mimo że ponosił realne wydatki.

Zasiłek opiekuńczy w razie choroby partnera lub jego dziecka – to jest zmiana w art. 32 ustawy o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Pozwoli wziąć płatne zwolnienie z pracy, by opiekować się chorym partnerem lub dzieckiem partnera. Dzisiaj to rozwiązanie także przysługuje wyłącznie małżonkom i rodzicom. Par nieformalnych prawo nie chroni w związku z tym, w sytuacjach kryzysowych.

Ubezpieczenie zdrowotne członka rodziny to jest nowelizacja ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Pozwoli zgłosić partnera do ubezpieczenia jako członka rodziny. Partner bez tytułu ubezpieczenia, na przykład pozostający w domu czy opiekujący się dziećmi, zyska automatyczny dostęp do publicznej ochrony zdrowia. To także jest coś, czego nie da się dziś załatwić poza taką umową.

Odszkodowanie za wypadek przy pracy lub chorobę zawodową partnera. To jest rozszerzenie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 roku. Strona umowy zyska prawo do jednorazowego odszkodowania po śmierci partnera w wypadku przy pracy.

Kwestia KRUS-u i rolników. Tutaj partner rolnika otrzymuje takie same uprawnienia jak małżonek. To oczywiste, nie ma żadnego powodu, żeby dyskryminować rolników. Wyrównujemy więc sytuację par tworzących nieformalne związki na wsi, gdzie KRUS, jak wiemy, jest podstawowym systemem zabezpieczenia.

PPK, IKE, oczywiście pracownicze programy emerytalne. Partner zostaje uznany za osobę uprawnioną do środków zgromadzonych po śmierci uczestnika na zasadach analogicznych do małżonka.

Świadczenia służb mundurowych. Partner trafia do kręgu osób uprawnionych do świadczeń odszkodowawczych w razie wypadku lub śmierci funkcjonariusza czy żołnierza zawodowego.

Rodziny mundurowe w nieformalnych związkach zyskają więc takie same gwarancje bezpieczeństwa jak małżeństwa.

Kwestia świadczeń rodzinnych i polityki prorodzinnej. Co się zmienia? Jest to między innymi ustawa o świadczeniach rodzinnych, Karta Dużej Rodziny, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Definicja rodziny w ustawie o świadczeniach rodzinnych mówi, że rodzinę tworzą również strony umowy oraz dzieci wychowywane wspólnie, choć biologicznie należące tylko do jednej z nich. Dzięki temu zasiłek rodzinny i progi dochodowe będą obliczane zgodnie z faktyczną sytuacją gospodarstwa domowego.

Status rodziny wielodzietnej i Karta Dużej Rodziny. Tu jest takie jednoznaczne stwierdzenie, że rodziny tworzone przez strony umowy mogą korzystać z Karty Dużej Rodziny. Eliminuje to wątpliwości urzędników i też rozbieżności orzecznicze. Rodziny patchworkowe zyskują dzięki temu pewność prawną.

Utrata statusu rodzica samotnie wychowującego dziecko. To jest zmiana, która działa, można powiedzieć, w odwrotną stronę do profitów, czyli zawarcie umowy oznacza, że osoba przestaje być uznawana za samotnego rodzica zarówno w PIT, jak i w świadczeniach rodzinnych. Może to nie jest dobre określenie, ale jest prawdziwe, że cena formalizacji ulgi i wyższe świadczenia adresowane do samotnych rodziców nie będą już dostępne. Natomiast ulga prorodzinna na dziecko pozostaje.

Jeśli chodzi o zakres zmiany w obszarze ochrony zdrowia i prawa pacjenta, to zmienia się ustawa o prawach pacjenta, o rzeczniku praw pacjenta, o zawodach lekarza i lekarza dentysty, o systemie informacji o ochronie zdrowia, o ochronie zdrowia psychicznego.

Status osoby bliskiej w rozumieniu ustawy o prawach pacjenta. Partner zyskuje pełnię praw bliskiego pacjenta, w tym dostęp do informacji o stanie zdrowia, do dokumentacji medycznej, także po śmierci, oraz do internetowego konta pacjenta. To są kluczowe uprawnienia szpitalne. Likwiduje to barierę, którą można skwitować krótko: nie jesteś rodziną, nie masz dostępu do informacji.

Zgoda na leczenie, decyzje medyczne. Partner może zostać upoważniony do podejmowania decyzji w imieniu drugiej strony w warunkach określonych ustawą i pełnomocnictwem. Oczywiście pozwala to uniknąć paraliżu decyzyjnego, gdy chory jest nieprzytomny lub niezdolny do wyrażenia woli.

Ochrona zdrowia psychicznego. Partner trafia do katalogu osób uprawnionych do określonych czynności w zakresie leczenia psychiatrycznego. Daje to realne narzędzie opieki, gdy partner zmagą się z kryzysem zdrowia psychicznego.

W zakresie prawa do pochówku i spraw regulowanych po śmierci zmienia się ustawa z 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Prawo do pochówku partnera jest wpisane do tej ustawy wprowadzającej, czyli osoba pozostająca w umowie o wspólnym pożyciu zostaje wprost wymieniona wśród osób uprawnionych do organizacji pogrzebu. Jako Departament do Spraw Równego Traktowania, ale także pewnie państwo, a już na pewno zdecydowanie strona społeczna czy osoby działające w tym obszarze, często dostawali państwo informacje o takich sprawach, w których były konflikty z dalszą rodziną i w których partner pozostawał bez głosu, bez prawa do decyzji, pomimo wielu lat wspólnego życia. Decyzje dotyczące szczątków, miejsca pochówku, ale też ekshumacji, analogicznie do małżonka. Zapewnia to praktyczne wykonywanie woli zmarłego i pewnego rodzaju godność relacji po prostu.

W zakresie prawa prywatnego i dziedziczenia, co się zmienia, to oczywiście Kodeks cywilny, Kodeks rodzinny i opiekuńczy, prawo bankowe, ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych, Kodeks spółek handlowych, ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem, prawo upadłościowe i restrukturyzacyjne oraz prawo o notariacie. Ponieważ projekt ustawy zakłada dziedziczenie testamentowe, to mamy tu dziedziczenie testamentowe bez podatku. Ustawa nie przewiduje oczywiście tego dziedziczenia ustawowego, ale w połączeniu ze zwolnieniem z podatku od spadków i darowizn partner powołany w testamencie dziedziczy bez obciążeń. To rozwiązanie oczywiście wymaga pewnego rodzaju aktywności, czyli sporządzenia testamentu, natomiast daje pełną swobodę, ale daje też przede wszystkim ochronę majątkową.

W zakresie wspólności majątkowej partnerskiej możliwość ustanowienia w umowie wspólności majątkowej, do której wchodzi między innymi wynagrodzenia, dochody z działalności i renty, pary mogą dostosować ustrój do swojej sytuacji, która wiemy, że jest bardzo różna. Niektóre pary pewnie będą się decydowały na wspólność majątkową, inne zdecydują się na rozdzielność. To jest pewnego rodzaju bardzo wolnościowe podejście do tej umowy cywilnoprawnej. Mogą

w związku z tym zachować autonomię – rozdzielność jest tutaj, przypominam, domyślna – lub w pełni połączyć finanse, tak jak jest możliwość dzisiaj w małżeństwie.

W mojej ocenie silnikiem tej ustawy, raz jeszcze powtórzę, są kwestie związane z zabezpieczeniem materialnym. To jest ważna część postulatów, o którą osoby i społeczność LGBT walczą od lat, bo niezależnie od tego, jak progresywna, czy jak konserwatywna miałyby być ta ustawa, to mam nadzieję, że to nie będzie budziło żadnych wątpliwości, że osoby, które wspólnie płacą podatki, mają wspólne gospodarstwo domowe, często wspólnie wychowują dzieci, wspólnie się bogacą, płacą z jednego portfela, mają prawo do pewnego rodzaju zabezpieczenia finansowego.

Prawo do korzystania ze wspólnego mieszkania i wyposażenia, czyli uregulowane wzajemne uprawnienia do lokalu, przedmiotów urządzenia domowego, także na wypadek rozwiązania umowy. Zabezpiecza to partnera nieposiadającego tytułu prawnego do mieszkania przed natychmiastową utratą dachu nad głową.

Prawo bankowe, czyli uzyskanie uprawnienia analogicznego do tego, które mają dzisiaj małżonkowie, między innymi w zakresie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci. Środki na rachunku partnera nie będą zamrożone w masie spadkowej, lecz mogą trafić do osoby najbliższej.

Spółdzielnie mieszkaniowe. Partner zyskuje uprawnienia związane z lokatorskim i spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu, na przykład wstąpienie w stosunek najmu po śmierci. Chroni to partnera przed eksmisją po śmierci uprawnionego ze spółdzielni.

Sukcesja przedsiębiorstwa osobie fizycznej. Prawo upadłościowe i restrukturyzacyjne, czyli uregulowane roszczenia partnera w razie upadłości drugiej strony oraz ochrona wierzycieli. Daje to przewidywalność stosunków majątkowych dla osób trzecich, banków czy też kontrahentów wchodzących w relacje ze stronami umowy.

W zakresie zmian w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym właściwie odnosimy się tylko do nowej przeszkody małżeńskiej. Nie można zawrzeć małżeństwa z osobą trzecią, pozostając w umowie z kimś innym. Również osoba w separacji nie może zawrzeć umowy o wspólnym pożyciu. Chcemy zapewnić spójność systemu i wykluczyć bigamię relacyjną. To jest oczywiste.

Wygaśnięcie alimentów od byłego małżonka w zakresie postępowania sądowego i administracyjnego. Tych zmian, tak jak państwo widzą, jest naprawdę bardzo dużo i postaram się tylko niektóre z nich przytoczyć. Zmieniamy Kodeks postępowania administracyjnego, czyli k.p.a., Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny, Kodeks wykroczeń, Kodeks karny wykonawczy, ustawę o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, prawo o adwokaturze, ustawę o radcach prawnych, prawo o notariacie.

Status osoby najbliższej w prawie karnym i w wykroczeniach. Partner uzyskuje uprawnienie obecnie zarezerwowane dla osób najbliższych w rozumieniu art. 115 Kodeksu karnego, czyli prawo odmowy zeznań. To jest fundamentalne prawo procesowe. Partner nie będzie zmuszany do zeznawania przeciwko drugiej stronie. Mamy to wpisane w ustawie wprowadzającej.

Pełnomocnictwo procesowe, wyłączenie sędziego, urzędnika, notariusza. Status partnera staje się okolicznością powodującą wyłączenie z udziału w sprawie. Oczywiście tych wyłączeń jest tutaj szereg. Gwarantuje to bezstronność postępowań i chroni przed konfliktem interesów.

W zakresie egzekucji sądowej wprowadzono szczególne zasady prowadzenia egzekucji wobec stron umowy, analogiczne do reguł chroniących małżonka dłużnika. Zabezpiecza partnera przed egzekucją z całego majątku wspólnego za długi wyłącznie drugiej strony.

W zakresie prawa pracy i służby cywilnej zmienia się zarówno Kodeks pracy, jak i Karta Nauczyciela. Ustawy praktycznie wszystkich służb mundurowych, czyli policja, straż graniczna, SOP, ABW, CBA, służba celno-skarbowa, służba więzienna, ustawa o pracownikach urzędów państwowych, ustawa o pracownikach sądów, prokuratury, ustawa o doradztwie podatkowym, ustawy o samorządach zawodowych, adwokatów, radców, notariuszy.

Urlopy okolicznościowe i uprawnienia pracownicze. Partner zostaje objęty uprawnieniami związanymi z chorobą czy śmiercią członka rodziny w Kodeksie pracy. Pracownik będzie mógł skorzystać z dni wolnych na sprawy partnera, tak samo jak na sprawy małżonka.

Świadczenia mieszkaniowe i rekompensaty służb mundurowych, między innymi zwrot kosztów dojazdu, pobytu partnera funkcjonariusza, prawo do lokalu służbowego, równoważnik za brak mieszkania. Pary mundurowe będą zyskiwały dzięki tym przepisom pełne wsparcie socjalne, tak samo jak dzisiaj zyskują rodziny małżonków.

Karta Nauczyciela. Analogiczne uprawnienia w zakresie zasiłku na zagospodarowanie świadczeń socjalnych, dodatków. Wyrównuje to sytuację nauczycielek i nauczycieli dzisiaj żyjących w związkach nieformalnych.

W zakresie pomocy społecznej i wsparcia w sytuacjach kryzysowych zmieniamy między innymi ustawę o pomocy społecznej, ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej, o państwowej kompensacie dla ofiar przestępstw, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W zakresie definicji rodziny w pomocy społecznej partnerzy są traktowani jak rodzina przy ocenie sytuacji dochodowej i przyznawaniu świadczeń. Decyzje o wsparciu socjalnym opierać się będą na faktycznym, a nie jedynie formalnym składzie gospodarstwa domowego.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Oczywiście partner zostaje wprost wymieniony w katalogu osób objętych ochroną, niezależnie od dotychczasowego pojęcia osoby pozostającej we wspólnym pożyciu. Wzmacnia to oczywiście też ochronę również w nieheteronormatywnych związkach i ułatwia stosowanie nakazów opuszczenia lokalu oraz zakazu zbliżania.

Państwowa kompensata dla ofiar przestępstw. Partner ofiary śmiertelnego przestępstwa uzyskuje prawo do kompensaty od Skarbu Państwa. Likwiduje to sytuację, w której partner pozbawiony żywiciela nie miał żadnej drogi rekompensaty. Fundusz alimentacyjny, czyli uwzględnienie nowych więzi rodzinnych przy ocenie sytuacji rodzinnej osoby uprawnionej to zapewnienie spójności systemu wsparcia rodzin niepełnych i rodzin patchworkowych.

W zakresie rejestracji, dokumentów, kosztów formalnych – oczywiście zmienia się prawo o aktach stanu cywilnego, czyli to, co jest sercem tej ustawy. Prawo o notariacie, ustawa o opłacie skarbowej, ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. To jest oczywiście kwestia utworzenia rejestru czy też takiego podrejestru osób najbliższych w związku. To jest nowy odrębny rejestr czy też podrejestr w ramach systemu stanu cywilnego prowadzony przez kierownika USC. Status oczywiście niestety nie zmienia stanu cywilnego, ale jest publicznie weryfikowalny przez urzędy, banki i szpitale na podstawie zaświadczenia z urzędu stanu cywilnego.

W zakresie procedury zawarcia aktu notarialnego i rejestracji w USC notariusz przekazuje wypis aktu do urzędu stanu cywilnego. Koszt rejestracji to jest około 100 zł. To jest oczywiście dochód gminy plus opłata skarbową 38 zł za zaświadczenie. Proces jest tańszy, mniej formalny w tym akurat zakresie niż ślub, a jednocześnie zapewnia pewność i stabilność.

Procedura ustania umowy, możliwość rozwiązania przed notariuszem. O tym rozmawialiśmy przy ustawie głównej, bo tam są te przepisy bez sądu, chyba że strony nie są zgodne. Wyjście z umowy może być znacznie szybsze niż rozwód przy zachowaniu możliwości umownego obowiązku alimentacyjnego.

Obowiązki dotyczące transparentności konfliktu interesów. Mówiłam o tym, że ta ustawa zawiera szereg wyłączeń. Ustawa o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Jest zmieniana ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Ustawy samorządowe, czyli ustawa o samorządzie gminnym, powiatowym, województwa. Ustawa o regionalnych izbach obrachunkowych. Oczywiście NIK, IPN, KRS i wiele, wiele innych.

W zakresie oświadczeń majątkowych osoby zobowiązane do ich składania – politycy, samorządowcy, urzędnicy, sędziowie, funkcjonariusze – muszą uwzględniać majątek wspólny, jeśli pozostają we wspólności majątkowej z partnerem. Wprowadza to pełną transparentność. Partner traktowany jest po prostu jak małżonek przy ocenie konfliktu interesów. Zakaz, i to jest kwestia także wyłączeń, zasiadania w komisjach, radach, organach koleżeńskich. Partner zostaje objęty regułami antynepotyzmowymi w samorządzie, w fundacjach, w NFZ-cie. To jest oczywiście pewnego rodzaju wynik uzyskania statusu. Ograniczenia takie same jak dla małżonków w imię uczciwości postępowań i równego traktowania.

Myślę, że przytoczyłam większość. Wiem, że to jest czasochłonne, a chcemy państwu zostawić także czas na dyskusję. Oczywiście nie przytoczyłam na pewno wszystkich zmian ani wszystkich ustaw, ale starałam się zebrać je w grupy. Jesteśmy gotowi odpowiadać na państwa pytania i ustnie, i pisemnie. Bardzo serdecznie dziękuję.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Ueberhan (Lewica):

Dziękuję, pani minister. Otwieram dyskusję. Proszę się zgłaszać do głosu. Osoby ze strony społecznej proszę o przedstawienie się. Czy ktoś chciałby zabrać głos? Czy ktoś ma szczegółowe pytania dotyczące ustawy? Czy ze strony państwa posłów, posłanek? Dobrze. Proszę, strona społeczna. Proszę włączyć mikrofon. Z lewej strony. Proszę, sekretariat Komisji pomoże panu.

Przedstawiciel strony społecznej Cyryl Wilczyński:

Dziękuję bardzo. Szanowna Komisjo, nazywam się Cyryl Wilczyński i chciałbym się zwrócić do Komisji w bardzo wrażliwym temacie. Z góry poproszę media oraz osoby obecne na sali o szacunek do ofiar i nieprzekręcanie mojej wypowiedzi. Przemoc seksualna dzieje się zarówno

w relacjach heteroseksualnych, jak i homoseksualnych. Proszę o niemanipulowanie tą wypowiedzią, ponieważ dotyczy ona dramatu żywych osób. Dziękuję.

Jestem homoseksualnym mężczyzną, który wielokrotnie doświadczał gwałtu, a też doświadczał molestowania seksualnego ze strony innych gejów. Takich historii jak moja jest bardzo dużo i nie są to tylko historie gejów, ale też lesbijek albo osób biseksualnych. Z badań przeprowadzonych przez kampanię przeciwko homofobii wynika, że każda czwarta osoba ze społeczności LGBT+ spotkała się z przemocą seksualną. W rzeczywistości oczywiście liczby są dużo większe.

Odkąd rozpocząłem swoją działalność w nurcie MeToo, zwróciło się do mnie sporo osób homo oraz biseksualnych ze swoimi historiami. Wiele z nich nawet nie zgłosiło przestępstw seksualnych na policję, przede wszystkim z obawy o to, że sprawca będzie nękał albo ich, albo ich rodzinę. Ci, którzy zgłosili, słyszeli, że albo mężczyzna się nie da zgwałcić, albo kobieta nie może się dopuścić gwałtu.

Podążanie tokiem rozumowania, że teoretycznie niebieska karta przysługuje wszystkim, w tym osobom homoseksualnym w związkach nieformalnych, byłoby podobne do twierdzenia, że w Polsce nie potrzeba żadnych dodatkowych regulacji i przecież można zawrzeć umowę u notariusza. My, przedstawiciele strony społecznej, wiemy, że jest to manipulacja. Dziś osoby homo oraz biseksualne po doświadczeniach przemocy domowej oraz seksualnej zmierzają się z systemem, w którym zniesławienie jest gorsze od gwałtu. Zgłoszenia są najczęściej umarzane, ofiary są wyśmiewane na komendach. Z perspektywy kultury heteronormatywnej bardzo trudno jest mówić o nadużyciach seksualnych w relacjach jednopłciowych.

Jeżeli ta ustawa o osobie najbliższej nie wprowadzi dodatkowych regulacji, które mogłyby objąć ofiary przemocy domowej w relacjach jednopłciowych dodatkową ochroną, to ofiary utkną w dalszej bezradności na kolejne lata, a tymczasem sprawcy będą świadomie wykorzystywać obecny stan rzeczy. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Katarzyna Ueberhan (Lewica):

Dziękuję za tę wypowiedź, za to świadectwo.

Czy ktoś jeszcze z państwa na sali chciałby zabrać głos? Dziękuję. Nie widzę. Czy pani minister chciałaby się odnieść do kwestii niebieskiej karty?

Sekretarz stanu w KPRM, pełnomocnik rządu do spraw równości Katarzyna Kotula:

Tak, oczywiście. Bardzo dziękuję, pani przewodnicząca. Decyzją polityczną powołaniem ministry do spraw równości, także w zakresie kompetencji Departamentu do Spraw Równego Traktowania, przeniesiono kompetencje w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, czyli nadzoru nad ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Jest to ustawa, która jest obecnie przez nas nowelizowana. Za kilka dni zostanie skierowana do konsultacji publicznych.

Natomiast chciałabym podziękować za ten bardzo ważny głos. Oczywiście temat przemocy – przemocy ze względu na płeć, przemocy domowej – może się zdarzać w bardzo różnych relacjach. Ustawa o statusie osoby najbliższej w związku czy też ustawa o związkach partnerskich – nadal jest to taki rodzaj ustawy, niezależnie od tego, co się wewnątrz tej ustawy znajduje albo jaka jest jej nazwa – oczywiście jest ważna ze względu na kwestię obszaru zabezpieczenia materialnego, o którym przed chwilą mówiłam, które jest zabezpieczeniem realnym i pewnym poczuciem bezpieczeństwa.

Ale w obszarze przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć pewne dobre zmiany także w naszym nadzorze się zadziały. Nadzorujemy program osłonowy dla jednostek samorządu terytorialnego. To jest około 3 mln zł. Za tydzień rusza kolejna, druga, nowa odsłona tego programu. Dlaczego mówię nowa? Dlatego że pozwoliłam sobie w zeszłym roku zmienić program osłonowy dla jednostek samorządu terytorialnego, dostosować go do wytycznych GREVIO, ale przede wszystkim także do Konwencji Stambulskiej. Są tam elementy chroniące osoby przede wszystkim właśnie ze względu na przemoc ze względu na płeć, czyli kładziemy nacisk na nowe obszary, także dlatego że chcemy, żeby samorządy czy jednostki samorządu terytorialnego też zwracały na to uwagę.

Obejmujemy nadzorem 37 specjalistycznych ośrodków wsparcia. One są monitorowane przez wojewodów, ale zarówno budżet, jak i zakres ich pracy codziennej to są ośrodki – mówimy na nie SOWY, bo w skrócie tak się nazywają i lubimy mówić, że pomagają mądrze. To są ośrodki, do których można się udać każdego dnia tygodnia, w dzień czy w nocy. One działają w trybie 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę w trybie przyjęcia. Można w nich uzyskać schronienie i wsparcie specjalistyczne przez okres 3 miesięcy. Często osoby, które się tam znajdują, czasem

opuszczają ten ośrodek na jeden dzień, czasem do niego wracają. Natomiast są tam zarówno kobiety, jak i mężczyźni, także mężczyźni z dziećmi. Są tam też, wiemy o tym, osoby transpłciowe. Dyrektorzy tych ośrodków, osoby zarządzające, kadra kierownicza od ponad 2 lat, właściwie od 3 lat także przechodzi specjalistyczne szkolenia, tak żeby była w stanie pomóc każdemu i każdej osobie, która będzie tej pomocy potrzebowała.

W zeszłym tygodniu podpisaliśmy umowę na około 30 mln na fundusze norweskie. Środki te zostaną przeznaczone przede wszystkim na dostosowanie systemu do nowej dyrektywy anty-przemocowej, pierwszej dyrektywy antyprzemocowej, którą wdrażamy do polskiego prawa, ale także zostaną przeznaczone na to, żebyśmy ten obszar przemocy zagospodarowali, jeśli chodzi o obszar przemocy nie tylko domowej, ale też ze względu na płeć.

Wydaje mi się więc, że szereg działań podejmowanych przez nas przez ostatnie 2–3 lata jasno wskazuje na to, że szeroko patrzymy na to, jakie są potrzeby w zakresie osób doświadczających przemocy i staramy się wyjść z tego stereotypu, w którym to są tylko kobiety. Te sytuacje naprawdę są bardzo różne. Ja te ośrodki odwiedzam dość regularnie. To są ośrodki chronione po to, żeby sprawcy nie mieli do nich dostępu. Wiemy, że mamy tam osoby także ze społeczności LGBT, które zawsze otrzymują profesjonalną pomoc i zawsze na taką pomoc mogą liczyć. A programem osłonowym, właśnie w drugiej odsłonie tego nowego programu, staramy się też uczyć samorządy, jak pomagać wszystkim. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Urszula Pasławska (PSL-TD):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę o zabranie głosu, zadanie pytania.

Analitik ds. prawnych Stowarzyszenia Amnesty International Anna Matras:

Anna Matras ze Stowarzyszenia Amnesty International. Zanim przejdziemy do szczegółów tego projektu ustawy wprowadzającej, trochę też podsumowując poprzednie posiedzenie Komisji, gdzie omawiane były przepisy, propozycje dotyczące ustawy głównej, chciałabym jednak jeszcze raz podnieść taką ogólną refleksję, że państwo dużo mówicie o kompromisie i że ta ustawa jest wynikiem kompromisu, ale są takie kwestie, których nie da się rozwiązać kompromisami i nie da się stworzyć przepisów, które równocześnie będą i nie będą rozpoznawać związków par jednopłciowych. Nie da się stworzyć przepisów, które równocześnie będą zapewniać godność, ale będą różnicować w sposób odbierający godność sytuację właśnie par jednopłciowych.

Te prace dobitnie też pokazują, że zmiany mają służyć podkreśleniu różnicy między parami jednopłciowymi, mogącymi zawrzeć tylko i wyłącznie umowę o wspólnym pożyciu, a małżeństwami. Różnice, które mają polegać chociażby na niewłączeniu stron umowy o wspólnym pożyciu do grupy spadkodawców ustawowych, a jedynie zwalniać od podatku, propozycje dotyczące zawierania umowy przed notariuszem, a nie rejestracji w Urzędzie Stanu Cywilnego czy ceremonii w Urzędzie Stanu Cywilnego – to wszystko powoduje istotne implikacje, także prawne. Bo wyraźnie było widać, że tak naprawdę dalej nierozwiązane problemy ciągle są zawarte w tych projektach i one wynikają przede wszystkim z próby różnicowania sytuacji par jednopłciowych i małżeństw.

Apeluję chyba jednak o jeszcze ponowną refleksję, czy na pewno to różnicowanie jest potrzebne? Z perspektywy po prostu praw człowieka to jest chyba dość oczywiste, że nie, ale nawet z takiej perspektywy czysto praktycznej nie da się stworzyć systemu, który zarazem będzie i nie będzie nadawał jakichś uprawnień, a trochę do tego zmierzamy. Potrzebne nam są tutaj systemowe rozsądne rozwiązania. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Pasławska (PSL-TD):

Dziękuję bardzo. Dzisiaj nie będziemy rozpatrywać szczegółowo przepisów. Będziemy to procedować na przyszłej Komisji. Czy są jeszcze pytania bądź uwagi, które chcielibyśmy dzisiaj rozpatrzyć? Bo jeżeli nie, to będziemy kończyć to posiedzenie Komisji. Czy pani minister chce się odnieść do tego? Bardzo proszę, pani minister.

Sekretarz stanu w KPRM, pełnomocnik rządu do spraw równości Katarzyna Kotula:

Jak najbardziej. Bardzo dziękuję. Bardzo dziękuję za ten głos i pewnie musiałabym i zdejmować, i zakładać ten kapelusz, ale może po prostu odpowiem jako pełnomocniczka rządu do spraw równości, że dla mnie oczywistą rzeczą jest, że to powinna być ustawa o równości małżeńskiej. Po pierwsze oszczędziłaby czasu, po drugie oszczędziłaby pieniędzy, po trzecie oszczędziłaby zaangażowania Departamentu do Spraw Równego Traktowania do pracy nad ustawą, która jest rzeczywiście pewnego rodzaju konsensusem politycznym, trudnym w takim zakresie,

w jakim pani o tym mówi, czyli że balansujemy pomiędzy czymś, co jest zwykłą umową cywilnoprawną, czyli taką, w której kupujemy jakąś rzecz. Zawsze mówię, że to jest trochę jak kupno samochodu i wybieranie, czy kupujemy tylko dwie przednie opony zimowe i wycieraczki na wymianę, czy nie, a czymś, co jest godnym rozwiązaniem w postaci małżeństwa.

Mam nadzieję, że ustawa o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu jest mikrozmianą, która może zabezpieczyć te osoby, które niezależnie od tego kiedy, a mam nadzieję, że jak najszybciej wyrok TSUE zostanie wykonany, z jakich powodów nie będą mogły na przykład właśnie wyjechać za granicę, czy z powodów finansowych, czy też innych, i będą mogły na takie rozwiązanie się zdecydować, bo chcielibyśmy, żeby ta ustawa weszła w życie i obowiązywała od początku przyszłego roku.

Kwestie podatkowe to jest rok 2029 wspólnego rozliczania, ale gdyby taka ustawa weszła w życie – i mocno liczę też na rozsądek Pałacu Prezydenckiego – to jest to rzeczywiście mikrozabezpieczenie. Jest to ustawa o bezpieczeństwie, w tym bezpieczeństwie finansowym. Faktycznie mało jest to ustawa o godności. Niestety zgodzę się tu z panią. Gdyby to była ustawa o rejestrowanych związkach partnerskich, to byłaby o godności, ale tak naprawdę to powinna być ustawa o równości małżeńskiej. To jest dla mnie oczywiste i nie powinniśmy różnicować tylko dlatego, że konserwatyści w Polsce nie są przygotowani na to, żebyśmy rozmawiali o równości małżeńskiej, bo rozjechali się z własnym elektoratem i mają poczucie, że Polacy nie są na to gotowi. Polska i Polacy, i Polki są gotowi na związki partnerskie, są gotowi na równość małżeńską. Ja się w tym zakresie z panią zgadzam. Mogę tylko ubolewać nad tym faktem, że temat praw człowieka, równości małżeńskiej, praw osób LGBT jest zawsze tematem politycznym, jest zawsze tematem kampanijnym, jest zawsze tematem politycznym wtedy, kiedy trzeba kreować figurę wroga, czyli kogoś, kogo możemy sobie postawić i wokół kogo możemy budować atmosferę jakiegoś zagrożenia.

To, co dla mnie jest najważniejsze z pozycji propanstwowca, to jest to, że to są osoby, które tu płacą podatki, służą w armii. Słyszymy często w przestrzeni publicznej, politycznej, że wróg u bram. Za naszą wschodnią granicą toczy się wojna. Nikt pewnie nie będzie się zastanawiał, jakiej jest orientacji, kiedy będzie trzeba przelewać krew za ojczyznę. Wiem, że to może brzmieć patetycznie, ale uważam, że tak jest, bo kontaktują się z nami osoby i rozmawiamy z osobami, które służą dzisiaj w armii, które też czekają na taką ustawę. W sytuacji, w której rzeczywiście państwo nie gwarantuje po prostu równego traktowania w tym obszarze, jest frustrujące. Tu pełna zgoda.

Moim zadaniem jest ustawę, którą udało się przeprowadzić przez Radę Ministrów, czyli że Rada Ministrów ją przyjęła, doprowadzić na biurko pana prezydenta i negocjować z panem prezydentem w zakresie minimalnego zabezpieczenia dla tych par i dla tych osób, które po prostu takiego rozwiązania na już natychmiast potrzebują.

Natomiast zapadają kolejne wyroki. Mamy NSA, mamy wyroki WSA i niezależnie od tej ustawy, która jest ustawą mikro, która jest ustawą bardzo konserwatywną, która jest ustawą minimum, mam nadzieję, że jako osoby walczące przez lata o praworządność wykonamy w trybie natychmiastowym te wyroki, które czekają po prostu na wykonanie. A ta ustawa będzie tylko komplementarnym rozwiązaniem, które na jakiś czas zaopiekuje takie sytuacje, w których nie może się ktoś zdecydować na małżeństwo zawarte za granicą. Tak ja – jako pełnomocniczka rządu – na to patrzę.

Przewodnicząca poseł Urszula Pasławska (PSL-TD):

Dziękuję pani minister, za tę odpowiedź. Pytałam wcześniej, czy są pytania. Państwo nie mieli pytań, w związku z tym już nie chciałabym przedłużać, jeżeli pan pozwoli, Komisji. Jest wiele grup społecznych, w ogóle tematów, w których państwo niewłaściwie czy nie do końca zabezpiecza interesy konkretnych grup społecznych, również terenów – obszary wiejskie, obszary miejskie. To jest również odwieczny temat, gdzie ta równość jest oczywiście zachwiana i myślę, że w takim kierunku powinniśmy rozmawiać o tym, aby budować powszechnie i polepszać nasze państwo, i ulepszać procedury państwa, aby służyły wszystkim Polakom.

Szanowni państwo, wspólnie z prezydium ustaliliśmy termin następnej Komisji na 12 maja o godzinie 12:00. Komisja prawdopodobnie będzie trwała kilka godzin, 8 może i 9, i dlatego mam prośbę przede wszystkim do członków Komisji, aby nie planowali dalszych wyjazdów czy spotkań na ten dzień, bo nie chciałabym, żebyśmy byli w takiej sytuacji, że nie będzie kworum. Nie jest to duża Komisja, w związku z tym bardzo proszę o zabezpieczenie tego dnia 12 maja o godzinie 12:00.

Rozpoczynamy szczegółowe rozpatrywanie drugiego projektu, projektu wprowadzającego, tak abyśmy jeszcze w maju mogli przedłożyć Sejmowi. Zrobimy wszystko, żeby tak się stało, żebyśmy mogli przedłożyć Sejmowi obie ustawy.

Dziękuję pani minister. Dziękuję państwu. Na tym zakończę posiedzenie Komisji.